

Doprovázet krajinou nitra

Krajina našeho vnitřního života bývá územím neprobádaným, ale ne zcela neznámým. Víme o něm, jen nevelký počet z nás se však odváží dál než na okraj. Mnozí pak v jeho zákoutích tápou, další bloudí a vážnou ve slepých uličkách. A je to škoda. Právě zde se totiž odehrává to nejpodstatnější, zde se setkáváme s tajemstvím života, a ti, kdo dobře vidí a slyší a nebrání se, mohou zde komunikovat i se svým Tvůrcem a Průvodcem. Cesty do hlubin duše a života nejsou neprozkoumatelné, mají své zákonitosti, a najdou se lidé, kteří se v nich dokážou orientovat a provázet druhé.

Ignác z Loyoly vyšel na cestu k Bohu díky pozorování svých vnitřních hnutí a nakonec se stal mistrem v duchovním provázení a vedení. Tomuto jeho umění vděčí za svůj vznik i jezuitský řád. Duchovní provázení mělo a má různé podoby a tradice. Zahrnuje stručné rady, několikadenní exercicie i dlouholeté doprovázení. Ignaciánská tradice vychází z reflektované zkušenosti, řídí se zásadami a dynamikou Ignácových exercicií a využívá podnětů z jiných spiritualit a zdravé psychologie. Tento cenný Boží dar chceme i dnes hlouběji poznávat a rozvíjet.

František Hylmar, S.J.

Rozmluva s duchovním otcem

Od 16. století se zvyk mít duchovního rádce začal šířit z klášterů mezi laiky. Mezi jezuitu najdeme několik osobností, které tuto úlohu a její význam zpětně reflektovaly. Jednou z nich je klasik francouzské mystické školy Jean-Joseph Surin SJ (1600–1665). Z jeho spisu Duchovní průvodce přinášíme devátou kapitolu.

První věc, kterou je třeba dobře zvážit, je samotná volba duchovního otce. Mnozí si totiž vybírají zpovědníky nebo duchovní vůdce na základě lidských pohnutek, podle vzájemné sympatie a náklonnosti, která se nezakládá na ctnosti. Je tedy třeba mít se na pozoru, abychom si nevybírali ty, kdo nám lichotí nebo nás šetří, ale abychom si vybrali ty, kdo nás k Bohu povedou s rozhodností. Musíme si je ovšem vybrat sami a naprosto svobodně, nikoliv pod nátlakem. A pokud duše, která byla dlouho pod vedením jednoho duchovního otce, potká po čase jiného, který je lepší, protože vidí, že ji povede k většímu duchovnímu pokroku, má se rozhodnout opustit dosavadního bez výmluv typu: „Jak by bylo možné opustit tohoto otce, ke kterému mě vážou toliké povinnosti? Nemohla bych to udělat, aniž by to bylo chápáno jako nevděk.“ A i kdyby to onen první duchovní vůdce považoval za zvláštní, že ho někdo opouští, jelikož na tom druhém nevi-

dí nic, čím by byl lepší než on, přesto má duše, která vidí věci tímto způsobem, jít navzdory lidským ohledům svobodně tam, kde nachází, co je pro ni lepší na cestě, na níž ji inspiruje Bůh, a má se za těchto okolností chovat velkoryse.

O čem má duše hovořit se svým duchovním otcem? Tématem rozmluv mohou být tři oblasti, totiž modlitba, vnitřní těžkosti a vnější činnost nebo zaměstnání, které vykonává ke službě Boží.

Jak mluvit o modlitbě

Duše musí svému duchovnímu otci říci, co se v ní odehrává a jak si sama počíná v modlitbě, tedy když se postaví do Boží přítomnosti, aby se modlila, zda pociťuje nějakou přitazlivost či sladkost v srdci, pokoj před Bohem, nebo zda naopak cítí bolest, neklid nebo únavu. Pokud pociťuje sladkost a pokoj a jejich účinek je dobrý, totiž pokud zakouší Boha a roste v dobré vůli, může duchovní vůdce věřit, že v této duši působí Bůh. Pokud je v ní naopak

nepokoj, může jít o jednu z těchto dvou příčin: buď tato duše není plně rozhodnuta pro Boha, anebo ji Bůh zkouší. V prvním případě, tedy když duše zakouší pokoj, musí duchovní vůdce dbát na to, aby podporoval ono Boží působení v duši. Nesmí Boží jednání rušit způsobem, jakým to dělají ti, kdo nutí duši, aby jednala na základě svých sil – za úkol jí dávají různé zbožné úkony, úvahy a rozjímání, a nejsou ani trochu spokojeni, jestliže to vše nevykonává. Tvrdím, že tímto přehnaným úkolováním duše vyrušují Boží jednání v jejím nitru, které bývá velmi jemné a nenápadné.

Úplně stačí, pokud je duše připravena pozvednout se k Bohu, hovořit s ním, děkovat mu a konat vnitřní úkony v příhodnou dobu, tedy buď když ji k tomu vede hnutí milosti, nebo naopak, když musí svědomitě usilovat, aby neupadla do prázdnoty a zahálky. Tehdy totiž musí obrátit své srdce k Bohu a dělat, co říká sv. Terezie: čerpat vodu ze studny, aby zalila svou zahradu, když neprší. Ale když se nachází proniknuta oním sladkým odpočinkem a onou pokojnou myšlenkou na Boha, přestože její úvahy nebo citová hnutí nejsou rozlišena, nesmí duchovní vůdce tento pokoj rušit tvrzením, že propadá zahálce. Dalo by se říci ještě více o tom, jak poznat, že tento vnitřní pokoj pochází od Boha. Zkušený duchovní vůdce

ale nebude mít ohledně toho žádné těžkosti.

Ve druhém případě, když je duše rozrušená a neklidná a zdá se, že se jedná o Boží zkoušku, musí ji duchovní vůdce povzbuzovat k trpělivosti, a proto ji nesmí zatěžovat přílišným vlastním jednáním. Že se jedná o Boží zkoušku, se pozná podle toho, že v ostatních oblastech směřuje duše naprosto nepochybně k dobru. Pokud ale duše lne k mnoha pozemským věcem, které se jí vracejí na mysl a uvádějí ji do zmatku, pak se nejedná o zkoušku. Tehdy je třeba ji povzbuzovat, aby vytrvala v trpělivosti, a vést ji k plnému zaměření na Boha.

Vnitřní těžkosti a vnější činnost

U vnitřních těžkostí je možné uvést zejména pokušení, tedy neodbytné podněty k nějaké neřesti. Duchovní otec má proti nim navrhnout vhodné prostředky, přičemž se nezřídka stává, že už pouhé vyjevení pokušení ke zlému způsobí, že se vytratí. Vedle toho je možné mluvit také o trápeních a těžkostech, které přináší život, proti nimž má duchovní vůdce duši vyzbrojit a posílit k jejímu velkému zisku.

Duše by měla svému duchovnímu otci také říct, čím se v životě obvykle zaměstnává, a vůbec mu má oznámit všechny činnosti, které se týkají jejího svědomí a ve kterých by se mohly objevit těžkosti nebo by bylo potřeba vnést do nich světlo. Napří-

klad nějaká osoba chodí na návštěvy. Je dobře, když její duchovní vůdce ví, jaký typ lidí navštěvuje, protože na tom závisí její spása a dokonalost. Nějaký člověk třeba tráví večery přijímáním zahálčivých mužů, kteří nemají nic jiného na práci, než vtipkovat na účet druhých a pomlouvat je. Je jasné, že takový druh hovorů je proti spáse jeho duše, a duchovní vůdce o tom musí vědět, aby mu doporučil přestat se s takovými osobami stýkat. Samozřejmě existuje mnoho činností, které nemají vliv na naši spásu, a proto není nutné o nich zpozdělníka zpravovat; ale ty, na niž závisí pokoj a dobrý stav svědomí, o těch je třeba hovořit, jakož i o dobrých skutcích, které se konají pro úlevu bližních a pro dobro duší. Obecně řečeno, žádná činnost, která se dotýká duchovního pokroku, nemá být zamlčována. O těchto třech oblastech je tedy dobré mluvit se svým duchovním otcem.

Je duchovní vedení potřeba?

Co si myslet o těch, kdo tvrdí, že duchovní vůdce nepotřebují, a skutečně je nemají?

O nich je možné říct jednu ze dvou následujících věcí nebo obě dvě zároveň: buď obrovsky důvěřují svému úsudku a věří, že se mohou vést sami, nebo je jejich úsilí o duchovní život velmi průměrné, a protože mají malé plány, nepotřebují velkou pomoc. Těm, kdo se spoléhají na svůj úsudek, říkám, že neexistuje

nikdo, kdo by ve svých záležitostech ochotně nehledal radu druhých, a protože vlastní spása je důležitá věc, je moudré obrátit se na schopnou a osvícenou osobu a řídit se její radou, protože člověk může sám sebe vést jenom špatně. „*Quid sum mihi ipsi nisi dux in praeceps* – Kým jsem sám sobě než vůdcem, který mě vede do propasti?“ říká svatý Augustin ve svých Vyznáních. Následovat radu moudrého a diskrétního člověka tedy znamená mít duchovního vůdce.

Těm, kdo málo usilují o svůj duchovní život, říkám, že mě nepřekvapuje, že nepotřebují ničí rady. Ale ten, kdo dá mnoho Bohu, mnoho od něho dostane; kdo od něho mnoho dostane, toho napadne ďábel; koho napadne ďábel, ten potřebuje posílit a poradit, a v důsledku toho je duchovní vedení užitečné, ba dokonce se bez něho nelze obejít, jak v té věci radí mnozí světci. Svatý Jan Klimak a svatý Vincenc Ferrerský praví, že ten, kdo chce dospět k dokonalosti, ujde větší kus cesty v krátkém čase pod poslušností svému duchovnímu vůdci, než když se bude v dlouhém čase řídit sám. Buď mám tedy málo touhy po dokonalosti, anebo se rozhodnu pro tuto důležitou pomoc, jakou snaha o dokonalost vyžaduje.

*Jean-Joseph Surin SJ
Přeložil Petr Havlíček SJ*

Duchovně doprovázet

Jeden z ústředních motivů, které baskického mystika Ignáce z Loyoly a jeho druhy vedly k založení řádu, byla touha „pomáhat duším“ – provázet druhé v jejich osobním duchovním růstu, zraní a cestě k Bohu. Stejný důvod Ignáce přivedl k sepsání útlého spisu nazvaného Duchovní cvičení, který je srdcem ignaciánské spirituality.

Duchovní doprovázení se liší od psychologického poradenství, a to především tím, že jeho primárním cílem není duševní zdraví, ale napomáhání při spirituálním rozvoji, uspořádání života nebo kultivaci osobního vztahu k Bohu. Doprovázející přitom není nějaký guru, který doprovázenému přesně řekne, co má dělat, a přísně vyžaduje, aby ho bezpodmínečně poslouchal. Duchovní doprovázející musí naopak respektovat svobodu toho, kdo mu s důvěrou svěřuje své osobní záležitosti; pozorně mu naslouchat, brát vážně jeho otázky a problémy, nabídnout mu svou soucitnou přítomnost, duchovní podporu či radu.

Dobře volené otázky mají vést k tomu, aby doprovázený sám pro sebe mohl objevit správné odpovědi. Přitom jedna z nejdůležitějších otázek podle Ignáce je: „Kým je Bůh pro mne a kým jsem já pro Boha?“ V tomto smyslu ignaciánské exercicie pomáhají uzdravit vztah k Bohu i k sobě samému.

Jak upozorňují religionisté, dnešní křesťané se už většinou nespokojí jen s projevy zbožnosti v nějakém společenství. Sami hledají své spirituální ukotvení. Už v době Ignácově sílilo vědomí, že Bůh neoslovuje jen společenství Božího lidu, ale i jednotlivého věřícího. Každý křesťan dostává ve křtu Ducha svatého a je pozván k tomu, aby prohluboval svůj osobní vztah k Pánu a Stvořiteli. Potřeba individuálního sebeurčení ještě vzrostla díky kulturní revoluci v šedesátých letech 20. století. Účast na náboženské praxi společenství věřících už lidem přestala stačit a zvláště v sekularizovaném prostředí začali sami hledat autentické duchovní zkušenosti, cesty sebevyjádření, životní smysl a naplnění. Spiritualita začala být vnímána jako otázka osobní volby.

Pastorační péče má jednotlivcům v tomto hledání pomoci, aniž by je opět zbavovala odpovědnosti za vlastní život a nabízela jim prefabrikované odpovědi či zaručené šablo-

ny. I proto je vhodnější výraz duchovní „doprovázení“ než „vedení“. Duchovní doprovázející nemá patent na pravdu, ale je bratrem nebo sestrou ve víře, který či která jde kus cesty spolu s doprovázeným při jeho osobním hledání. Každý věřící zůstává odpovědný za svůj vlastní život a svou odpovědnost nemůže delegovat na někoho jiného. Doprovázející mu ovšem může výrazně pomoci správně rozlišovat a dělat dobrá rozhodnutí.

Neomezovat štědrého Boha

Ignác z Loyoly v úvodních poznámkách k Duchovním cvičením (DC) nabízí několik základních pravidel, která by měl doprovázející zachovávat. Doporučuje mu například, že by měl být jako jazýček na vahách, který se nevychyluje na žádnou stranu

(DC 15). Zdůrazňuje, že člověk nemá předstupovat před Stvořitele a Pána s příliš jasnými představami, jak by se nás měl dotknout či jak by nás měl obdarovat. Duchu svatému je třeba dát svobodný prostor. Doprovázející proto má jen pomoci připravit půdu, ale nemá stát Bohu v cestě a příliš vstupovat do teritoria onoho neopakovatelného vztahu mezi Bohem a tím, kdo ho hledá.

Dobru doprovázeného se má podřídit vše. Proto Ignác nabádá doprovázejícího, aby jeho impulzy k rozjímání nebyly příliš podrobné a obsáhlé (DC 2). Bůh se sám touží zjevit tomu, kdo se k němu v meditaci s otevřeným srdcem obrací. Není třeba tedy doprovázenému diktovat, co by měl v meditaci objevit. Potřebuje jen několik stručných pokynů,

Anketa

Co pro vás znamená duchovní doprovázení?

Bylo to za protektorátu. V kostele sv. Ignáce v Praze se zpovídalo, u pěti zpovědnic v dušičkové kapli stály řady penitentů, které se táhly až do hlavní lodě kostela. Mezi dospělými stál i mladý tercián z Vyšehradského reálného gymnázia. Když přišel na řadu, spatřil skrze mřížku zpovědnice hlavu bělovlasého starce, který se na něho laskavě podíval. Chlapec přemohl ostych a svěřil se, jak se marně snaží získat oporu ve víře doma i ve škole. Stařec vyslechl jeho zpověď, dal mu rozhřešení a pak dodal: „Přijď mě někdy navštívit, půjčím ti něco hezkého ke čtení.“ „Ale jak vás najdu?“ zeptal se chlapec. „No, zeptej se v sakristii, oni ti ukážou,“ zněla odpověď. Tak nenápadně začal proces duchovního doprovázení. Dnes je z chlapce staříčkový jezuita a vysedává ve zpovědnici u sv. Ignáce.

Ludvík Armbruster SJ

kudy se má dát a jakým způsobem hledat. Jak Ignác zdůrazňuje, přinese více užitku člověku, když něco sám pod vedením Ducha svatého objeví, než když mu to dříve doprovázející dopodrobna vysvětlí. „Neboť nenasycuje a neuspokojuje duši, jestliže mnoho ví, nýbrž pocituje-li a zakouší-li věci vnitřně.“ (DC 2)

Tato Ignácova maxima duchovního života nás vede k lepšímu náhledu na rozjímání obecně. Meditace nad biblickým úryvkem nemá být akademickou úvahou nad událostmi dávno minulými, ale příležitostí vnímat daný text jako Boží slovo, nebo ještě lépe jako Boží oslovení. Bůh se chce v každou chvíli dotknout člověka v jeho konkrétní životní situaci. Body k rozjímání se tedy nesmí pro doprovázejícího stát rámcem pro de-

tailní jazykový rozbor nebo exegezi biblického textu.

Ten, kdo bere vážně vnitřní modlitbu, se nutně musí dříve nebo později vydat na cestu ke stále větší prostotě a nazírání. Body k meditaci, které se stávají dlouhou a únavnou přednáškou, by mu na této cestě spíše bránily. Také kniha Duchovních cvičení tomuto umění učí například užitím tzv. vnitřních smyslů, kdy má člověk prožívat a vnímat biblický text jako událost, která se děje v danou chvíli, a rozjímající je protagonistou tohoto příběhu. Duchovní cvičení pak vrcholí kontemplací, ve které je člověk pozván k tomu, aby hledal a nacházel Boha ve všem – v dějinách spásy, ve stvoření i v jeho osobní historii.

Anketa

Mireia Ryšková

Doprovázet někoho duchovně znamená jít s ním kus jeho životní cesty před Boží tváří. Základním předpokladem je respekt k osobě doprovázeného a jeho životnímu příběhu. Cílem doprovázení je, aby dotyčný člověk byl schopen nahlížet perspektivy, které mu život nabízí, a uváženě a zodpovědně (před Boží tváří) se rozhodovat. K tomu, aby se zorientoval v situacích svého života, každý potřebuje někoho, kdo mu poskytne možnost odlišného pohledu a napomůže mu ujasnit si motivace, které ho vedou. Nejhorším rádcem je totiž člověk sám sobě, když není ochoten zkoumat, co vlastně určuje jeho život. Duchovní doprovázení je nejen obohacením zkušenostmi z jiných životních příběhů, ale i důvěrou v Boží přítomnost a v zodpovědnou svobodu druhého člověka. Duchovní průvodce není žádným guru, určujícím životy druhých a vázajícím je na sebe, nýbrž pokorným nástrojem Božího zájmu o člověka.

Duchovní doprovázející se nesmí stavět mezi doprovázeného a božího Ducha, míní Jan Šedivý
(Foto archiv)

Doprovázející nehledá sebe

Duchovní doprovázení nemá tedy být jen zprostředkováním nějakých teoretických pouček o modlitbě a vnitřním životě, ale má nabídnout konkrétní doporučení, ba dokonce i praktický „výcvik“, jakým způsobem by měl člověk konat. Proto jedním z nejdůležitějších zdrojů kompetence doprovázejícího je dlouhodobá osobní praxe modlitby a meditace. Člověk, který si sice o vnitřním životě přečetl mnoho krásných knih, ale nikdy nezískal dlouhodobou osobní zkušenost, může sice o rozjímání zajímavě přednášet, ale nikdy se nemůže stát dobrým duchovním doprovázejícím. Nemá totiž jen předávat vědomosti, ale napomáhat při osobním rozvoji.

Jak zdůrazňuje zkušený duchovní průvodce Jan Šedivý ve své knize *O kontemplaci* (Cesta 2014), duchovní doprovázející se nesmí stavět „mezi doprovázeného a božího Ducha, onoho pravého průvodce všech našich cest, ale kráčí po boku doprovázené osoby“. Také z tohoto důvodu musí potlačit své ego a usilovat o člověka, který za ním přišel s prosbou o radu, a ne o sebe sama. Nesmí si tedy pěstovat kult osobnosti a připustit, aby se druzí na jeho vedení příliš vážali, a ztratili tak svou svobodu. Jisté není dobré doprovázejícího příliš často měnit, když však ke změně dojde, duchovní průvodce by měl takové rozhodnutí respektovat. Je jen nástrojem, který má splnit svůj účel.

Jan Regner SJ

Společně na duchovní cestě

Od samého počátku existence Tovaryšstva Ježíšova bylo jednou z hlavních činností jezuitů dávání duchovních cvičení a duchovní doprovázení. Místem, kde můžeme zažít intenzivní setkání s Bohem při duchovních cvičeních, je již po několik let exerciční dům v Kolíně. Od loňského roku jej vede mladý jezuita Petr Vacík, který má bohaté zkušenosti s dáváním exercicií nejrůznějšího typu, od filmových až po kontemplativní.

Kde můžeme nalézt počátek tvého zájmu o duchovní cvičení?

To, že dnes dávám duchovní cvičení a věnuji se duchovnímu doprovázení, je způsobeno tím, že jsem obojího příjemcem. Tedy že jsem měl možnost zažít velmi kvalitní exercicie, které mě motivovaly k tomu, zprostředkovat je dalším lidem. Exercicie, které mě nejvíc zasáhly a při nichž jsem si poprvé uvědomil, jakou sílu může modlitba mít, byly kontemplativní exercicie s jezuitou Franzem Jalicsem, které jsem zažil během studia filozofie v Německu. Byly to moje první exercicie, které dávaly skutečně praktický návod, co každý den dělat, a na nichž jsem zažil denní doprovázení. Po tom, co jsem udělal tak pozitivní zkušenost s exerciciemi, jsem se začal o exercicie, resp. duchovní cvičení obecně, hlouběji zajímat.

Část své magisterky, tedy období mezi studiem filozofie a teologie, jsi strávil ve švýcarském exercičním domě Lassalle-Haus v Bad Schönbrunnu. Čemu ses tam konkrétně učil?

Účastnil jsem se tam mnoha exercicií, protože nejde naučit se dávat exercicie, aniž by je člověk sám praktikoval. Takže když chce dávat ignaciánské exercicie určitého typu, tak ten typ nejdřív musí opakovaně dělat. A to nejlépe s různými doprovázejícími toho typu. A potom je sám dávat a postupně dobrušovat, jaký bude ten jeho typ – a to není ten nejlepší typ na světě, ale ten, ke kterému ho Hospodin zve, to znamená, pro který má největší talent.

S jakými typy exercicií ses tam seznámil?

Lassalle-Haus je jeden z největších exercičních domů na světě, kterým ročně projde asi sedm tisíc lidí. Nabízí mnoho různých typů exercicií. Jeho hlav-

ní těžiště představuje zen – dům se jmenuje podle prvního jezuitu, který se stal zenovým mistrem. Pak jsou to kontemplativní exercicie, ignaciánské exercicie několika typů, filmové exercicie a Sádhana. Většinu času jsem strávil na filmových a kontemplativních exerciciích a na Sádhaně, účastnil jsem se jich opakovaně a pokud možno s různými doprovázejícími. Sádhanu tam dělal žák Anthonyho de Mella Anand Nayak, který později přijel dávat exercicie také do Kolína; to byly jedny z prvních tamních exercicií roku 2005.

Mohl bys konkretizovat ony různé typy ignaciánských exercicií?

Ideálem ignaciánských exercicií jsou exercicie, které trvají třicet dní a jsou individuálně doprovázené, což znamená, že každý den se doprovázející setká s každým účastníkem. Body k rozjímání mohou, ale neměly by být dávány celé skupině, protože každý z účastníků se vyvíjí jinak. Pak existují exercicie, kterým lze dát přízvisko ignaciánské díky jejich ignaciánské dynamice. To jsou všechny způsoby, které Ignác uvádí ve své exerciční knížce, tzn. všechny typy modlitby a vnitřních nebo vnějších duchovních cvičení, které vedou k tomu, k čemu Ignác člověka zve, tedy k uspořádání vlastního života a ke zkušenosti s Bohem. Jde při nich o sebezpoznání, o poznání Boha a toho, jak jsem na tom ve vztahu k sobě, k Bohu, k lidem, a tyto vztahy uspořádat, osvěžit – což ovšem dělá Bůh, ne člověk. Člověk k tomu může přispět tím, že si to naplánuje či promyslí, ale mnohem trvanlivější a efektivnější je, když to nechá udělat Boha. A k tomu je možné disponovat se duchovními cvičeními.

Jedním ze znaků ignaciánských exercicií je každodenní individuální duchovní doprovázení. Možnost krátkodobého či dlouhodobého duchovního doprovázení nabízíte také během celého roku. O co při duchovním doprovázení jde?

Když k doprovázejícímu přijde člověk, který by se chtěl nechat duchovně doprovázet, je nejprve potřeba rozhodnout, co tomu člověku nejlépe pomůže. Je tedy třeba zjistit, kde stojí, jak na tom je, jakou má zkušenost. Přitom je dokonce úplně jedno, jestli je věřící, nebo nevěřící, z jaké je církve, nebo jestli je vůbec z nějaké. Potom je třeba zjistit, jestli onen adept na doprovázení sám ví, kde stojí, a co vlastně chce. Protože on někde stojí, něco si myslí o tom, kdo je, a na základě toho něco chce. Jestliže se v tom prvním nebo i druhém zcela mýlí, pak to, co bude od doprovázejícího chtít, je pravděpodobně také omyl.

To je tedy dobré rozpoznat a pak intuitivně i komunikací a argumenty zjistit, co je pro něj to nejlepší, co mu lze nabídnout. Ono velké ignaciánské ma-

Ředitel kolínského exercičního domu Petr Vacík během Rekolekce pro rodiny v roce 2013
(Foto Ivo Šír)

gis by pokud možno mohlo znamenat nabídnout mu něco lepšího, než o co si řekl, nebo než kolik chce. V rané fázi totiž člověk chce něco, co mu potvrdí, že to, co si o sobě a o Bohu falešně myslí, je pravda. To se velmi často dá poznat. Tehdy asi není dobré mu nabídnout to, o co si řekl, ale nějaký způsob růstu, a to jsou např. duchovní cvičení, při kterých on sám lépe nahlédne realitu. To je velmi cenné. Celé duchovní doprovázení je pak o tom, nahlížet spolu tento proces hledání a nacházení Boha v pravdě. Po jaké metodě se sáhne, po takové se sáhne. Onen člověk může nějakou metodu chtít, ale třeba se ukáže, že lepší je pro něj nějaká jiná, nebo že jich musí vyzkoušet víc.

Jaký by měl být člověk, který duchovně doprovází druhé lidi?

Doprovázející by neměl být přepážkou, ke které někdo přijde, a ta přepážka mu nabídne jednu službu – a ten člověk ji buď vezme, nebo nevezme. Úplným základem je, že člověk, který má někoho duchovně doprovázet, sám musí být na duchovní cestě a musí mít alespoň nějakou adekvátní zkušenost. Doprovážíme duchovní zkušenost, člověka na duchovní cestě. Nemůžu člověka doprovázet někam, kde jsem sám nikdy nebyl. Můžu to risknout, ale je

to odhad, je to doprovázení na dálku, v podstatě po telefonu. Není žádný rozdíl v tom, jestli doprovázejícím je jezuita, nebo laik. Jediný rozdíl je mezi člověkem kompetentním a nekompetentním, což se silně překrývá (ale není to totéž) s člověkem, který má duchovní zkušenost, a s tím, který ji nemá, resp. má, ale v omezené míře.

V čem tě duchovní doprovázení a dávání duchovních cvičení nejvíc naplňuje?

Pro mne to je jedna z hlavních činností nebo směrů, kvůli kterým má smysl vůbec samotná existence jezuitského řádu. Neříkám, že jezuité dávají nejlepší exercicie, to si nesmíme namlouvat, ale dávání exercicií je jedním z nejlepších argumentů pro existenci našeho řádu.

U koho sám v současné době čerpáš další inspiraci?

Zatím poslední exercitátor, kterého jsem „objevil“, je indický jezuita Ama Samy. Společně s Franzem Jalicsem to jsou dva lidi, u kterých se dnes nejvíc nabiju, posunu, a kteří jsou pro mne také největší praktici. Nemluví o nějaké teorii, ale v podstatě se jde rovnou k věci a mají obrovský vhled. A to tím, že jsou velmi pokročilí a kompetentní na své duchovní cestě.

Už rok stojíš v čele exercičního domu v Kolíně. Můžeš nám přiblížit jeho začátky?

Těch začátků je několik. Pro mne osobně to bylo během noviciátu v Kolíně v letech 2000–2002, kdy jsem různým lidem z Prahy zprostředkoval, aby se svým doprovázejícím mohli do Kolína přijet a tak využít jinak nevyužitou kapacitu domu. Později jsem se sám stal doprovázejícím, první kurz jsem v Kolíně doprovázel v únoru 2005. Je to tedy už devět a půl roku. Nejprve to byl dům s malou komunitou, kde bylo možné se domluvit a mít tam vlastní kurz exercicií. Postupně jsme zjistili, že zájem o exercicie je tak velký, že bychom dům mohli vést výlučně jako exerciční dům. K tomu došlo před rokem, kdy odešla tamní jezuitská komunita.

Co se během tohoto posledního roku změnilo?

Množství kurzů jsme asi ztrojnásobili. Veškeré aktivity včetně investic a oprav jsou realizovány tak, aby vytvářely prostředí, které je dobré pro účastníky exercicií. Člověk může zažít dobré duchovní cvičení nejenom díky tomu, kdo je dává, ale také díky tomu, jak je exerciční dům veden. To je jeden z ignaciánských principů.

Nabízíte nejrůznější typy exercicií. Jaká je celková koncepce domu?

Naše nabídka není nijak zvlášť široká, blíží se standardní nabídce exercičních domů v Evropě. Je o něco užší, protože nám chybí doprovázející v některých metodách. Koncept je takový, že děláme, co můžeme, resp. co umíme nebo co se učíme. My všichni doprovázející jsme v procesu učení se dávaní exercicií a to, v čem jsme se ještě ničemu nenaučili, nemůžeme doprovázet. Pak jsou tu ti lidé, kteří přijíždějí na základě toho, že někde stojí, něco o tom vědí a něco chtějí. Jestliže je o některé kurzy větší zájem než o jiné, je to určitá indicie, kolik jich máme vypsat. Pluralita metod tedy odpovídá pluralitě lidí. Když je víc metod, tak přichází mnohem větší škála lidí, což velmi obohacuje a je to velkou výzvou, protože každý člověk je úplně jiný.

Samozřejmostí je, že kurzy jsou v Kolíně obsazeny nejen ekumenicky, ale také že se neskládají pouze z křesťanů. I když někdo řekne, že je nevěřící, nebo ateista, nebo že žije v jiné duchovní tradici, je pro něj u nás místo, a počítá se s tím, že bude mít co dělat a že mu to může pomoci.

Připravila Lenka Češková

P. Petr Vacík SJ (*1977) vstoupil do jezuitského řádu roku 2000 po studiích na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze.

Filozofii vystudoval v Mnichově. V letech 2004–2006 získal ve Švýcarsku kvalifikaci k dávaní duchovních evičení, pracoval jako pastorační asistent v Akademické farnosti

Praha a začal spolupracovat s Českou televizí. V letech 2006–2009 žil v Římě, kde pracoval ve Vatikánském rozhlasu a studoval teologii na Gregoriánské univerzitě. V letech 2009–2011 pokračoval ve studiu teologie na Graduate Theological Union v kalifornském Berkeley. Na kněze byl vysvěcen 5. června

2010 v Praze. V současné době působí jako farní vikář Akademické farnosti Praha a ředitel exercičního domu v Kolíně. Zabývá se různými druhy duchovních evičení, fotografií a filmem.

Kontemplativní postoj

Kontemplativní postoj, jež doprovázející rozvinuli skrze vlastní modlitbu a díky tomu, že sami byli doprovázeni, jim umožňuje být otevřenější a méně se stavět na odpor všemu novému a překvapivému. Jinými slovy, dokážou naslouchat zkušenostem druhých a učit se od nich.

Doprovázení mají dojem, že takoví doprovázející chtějí mluvit o jejich skutečných zkušenostech s modlitbou (ne o těch „správných“ nebo těch, které „se od nich očekávají“), a jsou ochotnější a postupně i schopnější o nich mluvit. I tak může trvat dlouho, někdy celá léta, než člověk začne někomu svěřovat zkušenosti s Bohem, které jej nejloubeji zasahují.

Kontemplativní postoj také doprovázejícího vede k víře, že v druhých světlo překoná temnotu. Zakusili své vlastní obavy a temnotu, své demony, a také svou spásu. Zakusili Boha jako toho, který miluje první (1 Jan 4,10), toho, který je miloval, když byli mrtví ve svých hříších (Ef 2,1-10), který je miluje s veškerou jejich rozpolceností, s celou jejich láskou i nenávisť, jejich smyslnými žádostmi, obavami, sobeckostí i nesobeckostí.

Tyto zkušenosti s Bohem jim umožnily milovat sebe sama a změnit se. Díky tomu mají tichou důvěru v to, že Bůh učiní podobné i pro

ostatní. Jinými slovy – méně se bojí skutečných lidí a jejich temnějších stránek, protože zakusili Boha, který miluje a zachraňuje reálné lidi, jako jsou oni sami, a to se vším všudy.

Tento postoj není bezbřehým optimizmem. Ti, kdo mají zkušenost milovaných hříšníků a sami byli možná téměř přemoženi vlastními zlými sklony a silou svého strachu, nezavírají oči před takovými sklony a obavami v sobě nebo v druhých. Na vlastní kůži však zažili, že taková temnota nemůže pohltit světlo (Jan 1,5) a že „kde se rozmnožil hřích, tam se v míře ještě daleko štědrější ukázala milost“ (Řím 5,20). „Vědí, kde leží pohřbena všechna těla“, ale toto poznání nezničilo jejich naději.

Sebereflexe spojená s vřelostí

Duchovní doprovázející musejí provádět poctivou sebereflexi. Milují opravdu různé typy lidí se vším všudy? Dělá mi radost se s nimi setkávat, smát se jejich slabůstkám a žít s nimi? Mám zájem naslouchat jejich starostem a obavám?

Jak se tento „nadbytek vřelosti“, tato láska k reálným lidem, projevuje v duchovním doprovázení? Objevuje se ve třech postojích: v nasazení, snaze porozumět a spontaneitě. (...) Proč je u doprovázejících vřelost tak nezbytná?

Za prvé, duchovní doprovázení může znamenat tvrdou a často nedoceněnou práci. Duchovní doprovázející vstupují do hlubokých vztahů s mnoha lidmi a mají neustále srdce na dlani. V tak těsné blízkosti k druhým jsou jejich vlastní pochybení nápadnější, takže jim je někdo může ve vzteku vmést do tváře. Podaří-li se jim druhým pomoci, aby byli před Bohem a životem svobodní, hrozí jim obviňování – někdy i lidmi pověřenými autoritou – z důsledků, zvláště těch bezprostředních, které s sebou tato svoboda ponese.

Za druhé, aby se doprovázení odvážili svěřit se doprovázejícímu, musejí na vlastní kůži zakoušet toto jejich nasazení, snahu porozumět a upřímnou a spontánní lidskost. Lidé nenosí lehce svou kůži na trh. Když vyhledávají pomoc duchovního doprovázejícího, nevědí s jistotou, zda jim pomůže nebo hodlá pomoci. Mnozí nevědí, zda jejich myšlenky, pocity a zkušenosti stojí druhému člověku za čas strávený s nimi nebo zda jsou mu srozumitelné. Bojí se, aby si o nich nemyslel, že jsou šílené nebo směšné. Někdy se obávají, že to, co řeknou, bude znít „tak všedně“, „tak banálně“, „tak otřepané“.

Musejí cítit vřelost doprovázejícího, aby se s tím vůbec svěřili.

Tento druh vřelosti se možná projevuje trpělivým nasloucháním více než čímkoli jiným. Tím jsme se dostali zpátky ke kontemplativnímu postoji. Život nepřináší příliš mnoho příležitostí promluvit si s někým, kdo opravdu naslouchá a snaží se porozumět. Všichni jako bychom měli příliš mnoho vlastních starostí, než abychom věnovali velkou pozornost většině druhých lidí. Pro duchovního doprovázejícího je však posláním naslouchat, pokoušet se odložit vlastní starosti, předsudky a touhu být slyšen, snažit se vidět svět očima druhého, pochopit, co cítí a prožívá, a nesoudit jej.

Duchovní doprovázející musejí mít sebedůvěru. Bez ní potřebují neustálé ujišťování, že dělají všechno správně. Prožívají neustálé obavy, aby neudělali chybu. Potřebují příliš mnoho hmatatelných znamení úspěchu a používání niterných kritérií pro rozlišování jim připadá obtížné. Nedostatek sebedůvěry, který máme na mysli, je oslabující pocit, který nepochází z bázně před živým Bohem, ale zaměření se na sebe, pochybování o sobě a ze strachu ze života. Ti, kdo se bojí života, nemohou v druhých podporovat otevřený vztah s živým Bohem.

*Z knihy Williama A. Barryho SJ
a Williama J. Connollyho SJ
Praxe duchovního doprovázení,
Kostelní Vydří 2009,
vybral Jan Regner SJ*

Havel nepřestal doufat

Do Prahy přijel letos v létě jen na pár dní během své návštěvy v Evropě. Bývalý prezident univerzity Georgetown ve Washingtonu, americký profesor Leo J. O'Donovan SJ, tu však nebyl poprvé. V pohnuté době po Pražském jaru českou metropoli navštívil s německým teologem Karlem Rahnerem. V rozhovoru zavzpomínal i na Václava Havla.

Na začátku mi dovoluete osobní otázku. Kdy a jak jste se rozhodl, že vstoupíte do jezuitského řádu?

Než jsem přišel na univerzitu Georgetown, chtěl jsem původně studovat psychiatrii. Později jsem začal pochybovat, zda je tento obor tím, čím bych se chtěl do budoucna zabývat. Nakonec jsem změnil své zaměření na filozofii a angličtinu. Ve studiu filozofie jsem pak pokračoval ve Francii, na univerzitě v Lyonu. A právě tam jsem začal velmi vážně uvažovat o vstupu do jezuitského řádu. Odtamtud jsem se ptal děkana koleje v Georgetownu, co bych pro to měl udělat. Nebyl jsem tehdy zvlášť dobrý student, protože jsem trávil víc času přemýšlením, co se životem. Díky Bohu jsem nakonec udělal rozhodnutí a stal se jezuitou. Jsem za to i po letech vděčný.

Mimochodem, když jsem byl v Lyonu, tak jsem se v roce 1956 připojil ke studentské demonstraci, která protestovala proti vstupu sovětských vojsk do Maďarska. Později jsem si na to vzpomněl, když jsem se dozvěděl o invazi vojsk Varšavské smlouvy do Prahy.

Roku 1971 jste obhájil doktorát z teologie na univerzitě v německém Münsteru. Svou dizertaci jste psal pod vedením Karla Rahnera.

Po skončení základního studia filozofie a teologie jsem se vydal do Münsteru, a to právě v době, kdy tam z Mnichova přijel i Karl Rahner. Bylo to v době, kdy se celá řada teologů vydala cestou transcendentální metody, mezi nimi také Rahner nebo kanadský jezuita Bernard Lonergan. Diskutovali mezi sebou a vzájemně se ovlivňovali. Druhý vatikánský koncil, ve kterém se ostatně Rahner angažoval, otevřel okna církve. Byla to pro nás velmi zajímavá a inspirativní doba. Měl jsem tu čest, že recenzentem mé dizertace byl Walter Kasper. Když jsem se s ním po mnoha letech setkal, byl jsem překvapený, že si to stále pamatoval.

Asi na něj vaše práce udělala dojem. Ale vraťme se ještě na chvíli k Rahnerovi. Jak se vám studovalo pod jeho vedením?

Pro mne to byla velká pocta a intelektuální výzva. Než jsem přišel do Münsteru, přečetl jsem sice několik jeho prací, ale ještě jsem jeho teologii tolik neznal. Když jsem se ale seznámil s jeho myšlením a s dílem švýcarského teologa Hanse Urse von Balthasara, rozhodl jsem se zabývat teologií.

Setkání s Rahnerem pro mne zřejmě byla vůbec největší intelektuální příležitost mého života. I když hned dodávám, že Rahner nebyl nejlepším učitelem, kterého jsem kdy měl. Vyučování nebylo jeho největší charizma. Byl velmi hloubavý, měl pronikavý intelekt, stále kladl otázky a nikdy se nespokojil s lacinými odpověďmi. Měl velký rozhled a znal velmi dobře dějiny teologie, církve a spirituality. Je známo, že se nejprve chtěl zaměřit na filozofii, ale jeho dizertace nebyla přijata. Nakonec se tedy nestal filozofem, ale teologem. Jeho zájem ovšem byl vždy pastorační. Teologii chápal jako službu křesťanovi. Stále víc se sám vnímal jako praktický teolog. Uvědomoval si velmi dobře, že křesťanství není jen nějaké učení a směr uvažování, ale také způsob života.

Poprvé jste navštívil Prahu po událostech Pražského jara. Jak vzpomínáte na tuto cestu?

Nebyla to moje první zkušenost s Československem. První byla v mém dětství, když jsem se s velkými obtížemi učil vyslovovat název vašeho státu (směje se). Události Pražského jara jsem sledoval. Karl Rahner byl tehdy pozván do Prahy a požádal mě, abych ho doprovázel. Jednak chtěl poznat Prahu jako turista, a jednak se měl setkat s několika českými teology.

V Praze tehdy panovala velmi depresivní nálada. V ulicích jsem viděl ruské vojáky. Z tváří lidí bylo možné vyčíst velké zklamání. Ale navzdory vojenské okupaci a tomu, že Praha tehdy nebyla tak hezky opravená a udržovaná jako dnes, na mne toto město už tehdy udělalo velký dojem. Také setkání s českými teology bylo pro nás velmi zajímavé. Někteří z nich se krátce předtím vrátili z vězení. Rahner mluvil o koncilu a všichni ho velmi pozorně poslouchali. Vzpomínám si, že jeden kněz oblečený v klerice tehdy povstal a položil otázku latinsky. Rahner se tím nenechal vyvést z míry a zcela plynule přešel do latiny. Když ho přerušili a poprosili, aby odpověděl německy, nesouhlasil: „Ne, ne, chci odpovědět v jazyce, v kterém byla položena otázka.“ A pak bez zaškokbrtnutí pokračoval latinsky.

V letech 1989–2001 jste byl prezidentem prestižní jezuitské univerzity Georgetown. Byl jste u toho, když univerzitu navštívil první porevoluční československý prezident Václav Havel?

Ano, bylo to na začátku mého funkčního období. Byla to pro mne velmi náročná doba. V polovině listopadu 1989 vojenské komando brutálně vyvraždilo téměř celou jezuitskou komunitu v San Salvadoru. Den nato se v Praze konala studentská demonstrace, která byla násilně rozehnána. Lidé v mnoha zemích se vzepřeli totalitním režimům a začali bojovat za svobodu. Georgetown pak navštívilo několik významných osobností, které se podílely na převratu ve své zemi. Jednak proto, že naše univerzita sídlí ve Washingtonu, a pak proto, že je dobře známá díky studiu mezinárodních vztahů.

Na začátku roku 1990 mi volala Madeleine Albrightová s tím, že Václav Havel by chtěl navštívit Georgetown. Já jsem okamžitě souhlasil a navrhl jsem, že by bylo dobré návštěvu dobře připravit. Pamatuji si, že jsem si předtím přečetl Havlův projev, který přednesl při převzetí prezidentského úřadu, a měl jsem dojem, že je to jeden z nejdůležitějších dokumentů století. Dnes si vybavuji jeho důraz na odpovědnost všech lidí za svobodu.

Jakou formu návštěvy jste zvolili?

Chtěl jsem, aby Havel nejen navštívil univerzitu, ale aby také promluvil ke studentům a profesorům. Později mi Madeleine Albrightová volala znovu s tím, že jde o státní návštěvu a Havel má promluvit v Kongresu. Říkala, že to kvůli bezpečnosti bude velmi náročné, ale on přesto chce na Georgetown přijít a navrhuje tam zorganizovat „studentské fórum“. Odpověděl jsem: „Skvělé! A co to je?“ A Madeleine odpověděla: „Chce přijít s pěti českými studenty a uspořádat debatu o tom, jak se zapojili do tzv. sametové revoluce.“ To se mi zdálo naprosto ideální.

Jak nakonec návštěva Václava Havla na univerzitě Georgetown proběhla a s jakou odezvou se setkala?

Havlovu návštěvu a debatu jsme zorganizovali v naší krásné historické aule. Pozval jsem studenty a veřejnost. Havel opravdu přijel s pěti studenty, kteří se zúčastnili demonstrací na Václavském náměstí. Naučil jsem se pár českých slovíček, abych je mohl pozdravit. Havel měl krátký projev a pak nechal mluvit studenty. Nakonec byl čas i na otázky. Situaci v Československu jsme sledovali velmi pozorně a nikdo nečekal, že komunistický režim tak rychle padne. Zajímalo nás, jak se to podařilo. Havel odpověděl, že nikdy nepřestal doufat, že lidé jednou budou žít svobodně.

Všichni byli nadšení. Když se na konci někdo zeptal, jak by mohl Československu pomoci, jeden ze studentů, kteří Havla doprovázeli, odpověděl: „Přijďte nás učit angličtinu, to je pro nás důležitější než peníze.“ To zapůso-

Profesor Leo J. O'Donovan při slavnostní promoci studentů Georgetownské univerzity v květnu roku 2013
(Foto Georgetown.edu)

bilo na americké studenty tak mocně, že se mnoho z nich pak skutečně do Československa vydalo.

Přesuňme se nyní do současnosti. Jaké priority mají jezuité ve Spojených státech? Předpokládám, že na prvním místě je vzdělání.

Když se podíváme zvnějšku na činnost jezuitského řádu ve Spojených státech, skutečně to tak vypadá. Američtí jezuité působí na mnoha univerzitách a středních školách, které založili; mnohé z nich mají velmi dobrou pověst. Pro vzdělávání dětí ze sociálně slabých rodin vznikla síť škol, jejichž cílem je lépe je integrovat do společnosti a dát jim šanci na lepší život. Nesmíme ovšem zapomínat, že nikdo nevstupuje do jezuitské provincie, ale do celého řádu, takže naše priority se neliší od priorit celořádových. Ty vyjádřily poslední generální kongregace, které reagovaly na změny ve společnosti a snažily se dále rozvíjet ducha 2. vatikánského koncilu. Snažíme se teologicky artikulovat dnešní situaci ve světě, sloužit chudým, šířit víru a spravedlnost, pokoj a mír. A to vše nikoli z nějakých politických pohnutek, ale protože sloužíme Bohu, hledáme ho ve všech věcech a jsme vedeni Kristovou láskou.

Jak vnímáte současného papeže-jezuitu?

Potkal jsem ho na 33. generální kongregaci, když skončil funkční období jako argentinský provinciál. Ani ve snu by mě tehdy nenapadlo, že by se jednou mohl stát papežem. Když byl zvolen, bylo to pro všechny překvapení. V médiích nebyl nikdy uváděn mezi žhavými kandidáty na tento úřad. Zaujalo mě, že hned při prvním vystoupení na veřejnosti začal sám sebe nazývat římským biskupem. Připomněl tak, že nebyl zvolen jako papež, ale jako biskup města Říma, z čehož samozřejmě vyplývá i jeho zvláštní odpovědnost. Slovo „papež“ se v poslední době poněkud nadužívá...

Rozhovor, který František nedávno poskytl jezuitským časopisům, se ve Spojených státech stal bestsellerem sezony. Nejvíce lidi přitahuje jeho neustálý důraz na Boží milosrdenství, prostý způsob vyjadřování, pozvání k vnitřnímu duchovnímu životu. Jako by relativizoval moc Svatého stolce. Když František mluví, samozřejmě mluví s velkou autoritou, ale nemluví tak, jako by každé jeho slovo mělo být součástí učitelského úřadu církve. Díky svému prostému vyjadřování dokáže promlouvat nejen ke katolíkům, ale i k nekato-lickým křesťanům, věřícím jiných světových náboženství, k hledajícím, ba dokonce i k nevěřícím. Papež se v jeho podání znovu stal skutečným člověkem. Jeho výpovědi působí věrohodně a lidé mu rádi naslouchají. Jen doufám, že bude římským biskupem ještě dlouho a stihne dokončit aspoň reformy, které začal.

Připravil Jan Regner SJ

P. Leo J. O'Donovan SJ (*1934 v New Yorku) studoval nejprve na amerických univerzitách Georgetown a Fordham a potom v zahraničí v Lyonu a Münsteru, kde studium zakončil doktorátem z teologie pod vedením Karla Rahnera. Na kněze byl vysvěcen v roce 1966. Než se roku 1989 stal 47. prezidentem univerzity Georgetown ve Washingtonu, vyučoval a bádal na univerzitě v Chicagu, na Loyola College v Marylandu, Woodstock College, Union Theological Seminary, Georgetown a Jezuitské teologické škole ve Westonu.

Působil také jako asistent pro formaci představeného provincie Maryland. Emeritován byl v roce 2001.

Mnoho darů, jeden duch

Na úspěšný první ročník středoevropského Magisu, který se konal loni v létě na Slovensku, letos navázali maďarští jezuité. Ve druhé polovině července se tak více než 140 mladých lidí z Maďarska, Rumunska, Slovenska, Litvy, České republiky, Slovinska, Belgie, Portugalska, Polska a Bolívie vydalo na některý z experimentů, a na závěr se všichni setkali na Magis festivalu v Budapešti. Kdo chtěl zažít ještě více, mohl v srpnu zavítat na Magis také do Irska.

Během pětidenních experimentů, které se konaly na různých místech Maďarska, Rumunska a Slovenska, byli mladí lidé rozděleni do menších skupinek o zhruba deseti až patnácti členech. Při registraci si mohli zvolit některý z experimentů, rozdělených do pěti základních typů – poutnický, kulturní, sociální, umělecký a ekologický.

„Z mnoha jsem si vybral ten divadelně-taneční,“ prozrazuje Antonín z Náchoda, který společně s dalšími pěti účastníky na středoevropském Magisu zastupoval Českou republiku. Uprostřed krásného rumunského města Târgu Mureș v mezinárodním týmu o devíti lidech pomáhal secvičit maďarskou pohádku o Modrém ptáčkovi, kterou pak zahráli dětem z dětského domova. Podle Antonína je pojem experiment neboli zkušenost velmi příznačný. „Během tohoto týdne jsme měli mnoho možností zrevidovat své dosavadní životní zkušenosti – se sebou samými,

s druhými a s Bohem,“ přibližuje mladý absolvent lesnické fakulty. „Pohádka, kterou jsme nacvičili, pak předkládala lidovou zkušenost, že dávat přináší větší radost než vlastnit.“

Doma i na druhém konci světa

Druhá členka české delegace, Helena z Hradce Králové, se s experimentem Magis Fidei vydala na putování po Slovenském ráji. Společně s ní mohli přírodní i umělecké krásy středního Slovenska poznávat také mladí lidé z Maďarska, Belgie a Portugalska. Stejně jako pro Antonína, i pro ni to byla první zkušenost s Magisem a první setkání s ignaciánskou spiritualitou. „Mezi nezapomenutelné okamžiky patří modlitba Otčenáše v našich národních jazycích, mše svaté v uvědomění si své odlišnosti, a přesto jednoty; diskuze s rozličnými lidmi o nás, o drobnostech i o podstatných věcech,“ dělí se o své zážitky studentka filologie.

Zbývající čtyři účastníci z České republiky – brněnský studentský kaplan Pavel Bačo SJ a tři již ostřílení „Magisáci“ z Brna – měli na starosti přípravu kulturního experimentu nazvaného Živé kameny, který se konal přímo v Budapešti. Společně s mladými lidmi z Litvy, Maďarska, Slovinska a Bolívie jako dobrovolníci nabízeli bezplatné komentované prohlídky v univerzitním kostele Panny Marie Čenstochovské.

Pomocí krásy uměleckých děl se jim snažili přiblížit krásu víru a tak jim odhalit skutečnou podstatu a smysl sakrálních uměleckých děl, která vyvěrají z modlitby svého tvůrce.

Společná služba i překonávání počátečních obtíží je natolik sblížily, že vytvořili skutečný tým, který se po společně stráveném týdnu jen obtížně rozcházel. „Jsem velmi vděčná Bohu, že mě zavedl do tohoto experimentu, přestože původně jsem do

Magis neboli více platilo také o tanci. Účastníci měli mnoho možností tancovat; na experimentu nacvičovali i rokenrol a latinskoamerické tance
(Foto Magis)

nej jít nechtěla,“ prozrazuje Kamilé z Litvy. „Rozhodně to byl jeden z nejtěžších, ale zároveň nejsilnějších zážitků v mém životě.“ Experiment Živé kameny si zvolil také 19letý Mauricio z města La Paz. Loňského roku se zúčastnil Magisu v Brazílii, který na něj natolik zapůsobil, že z daleké Bolívie přiletěl do Evropy jenom proto, aby se mohl zúčastnit setkání v Maďarsku. Za svou odvahu byl „odměněn“ již prvního dne, kdy se během prohlídek setkal s turistkou pocházející z bolívijské Cochabamy a v chrámu v srdci maďarské metropole ji mohl přivítat „jako doma“.

Znovu, a opět jinak

„Magis mi letos ukázal vlastní limity a to, že právě na hranicích možností Bůh přichází se svými dary,“ svěruje se Eva z Brna, která se již loni zúčastnila setkání v Brazílii a letos se podílela na přípravě dobrovolníků, jež měli v kostele provázet. Díky množství společně stráveného času měla možnost dobře poznat lidi kolem sebe, lépe porozumět jejich chování a respektovat je. „Viděla jsem, jak se druzí lidé přemáhají a odsouvají do pozadí své představy, přání a potřeby,“ popisuje mladá absolventka angličtiny a dějin umění. „Tito lidé mě učili, že je ještě hodně balastu, kterého se mám zbavit, hodně zdánlivých nároků, na které vlastně nárok nemám.“

Při provázení v jednom z nejkrásnějších barokních chrámů maďarské

metropole si Eva opět mohla ověřit, že projekt Živé kameny je především o setkávání s lidmi a naslouchání jim, a ne tolik o faktech. Poslední den se v kostele setkala se dvěma Francouzky, které přišly se svými třemi dětmi. „Paní, se kterou jsem rozmlouvala, mi vážně řekla: Děti jsou věřící, protože jejich otec je věřící, ale já v Boha nevěřím,“ popisuje Eva. „Já jsem se však v jejím pohledu s Bohem setkala. Dívala se na své děti s takovou něhou a láskou, s jakou si představuji, že se Bůh dívá na nás.“

„Je zvláštní, jak se některé věci vzájemně podobají, a přitom doveďou být pokaždé docela jiné. Letošní střeoevropský Magis byl pro mne právě takovou zkušeností,“ popisuje své dojmy z Budapešti Ladislav z Brna, který již zažil Magis ve Španělsku a v Brazílii a letos také pomáhal s přípravou dobrovolníků. Něco pro něj již bylo rutinní – vstřícná atmosféra či angličtina s babylonským množstvím přízvuků; nové bylo místo, menší rozměr akce a také jeho role v organizaci experimentu.

Místo dialogu a setkání

Na Ladislava velmi zapůsobilá spiritualita členů žebřavého Řádu sv. Pavla prvního poustevníka zvaných paulíni, kteří nechali chrám, v němž Živé kameny provázely, v baroku postavit. Více lidí mu během prohlídek řeklo, že tento způsob hledání Boha je jim naprosto cizí. Odejít do pouště, poslouchat vítr, kázat lvům, ...

„Osobně si ale myslím, že právě takoví prostí mistři bytí nám dnes chybí. Poušť a samota snad vycvičí srdce k trvalé dětské radosti a zároveň k objevu, co vše lze opustit pro to podstatné,“ přibližuje své pocity mladý absolvent lesnické fakulty.

Jistě nebylo náhodou, že během jednoho deštivého dne do chrámu zavítali také turisté z Egypta. Během prohlídky vyšlo najevo, že sami působí jako průvodci v klášteře sv. Pavla v egyptské poušti, na místě, kde kdysi žil sv. Pavel poustevník, společně se sv. Antonínem poustevníkem hlavní patron řádu paulínů...

Také pro Ladislava byl chrám především místem dialogu a setkání s druhým člověkem. Rád vzpomíná na starou paní, Maďarku, která jedno odpoledne přivezla do kostela na kolečkovém křesle svého manžela Angličana, protože mu chtěla ukázat místa svého dětství. „Ze starého pána sálala úžasná schopnost nepopsatelně se radovat z příběhů bez ohledu na jejich důvěryhodnost,“ popisuje jejich setkání Ladislav. „Vidět prostě to podstatné, mít radost z dobra a nemudrovat hned nad tím, zda je to možné – to jsem zvyklý vídat u dětí. Ale dokázat takhle prožít život by vlastně dočista stačilo. A mně bylo dáno potkat se s člověkem, který to dokázal.“

Po stopách sv. Kevina

Na Magis do Irska se na počátku srpna vydali mladí manželé Zdislava

a Martin z Brna. Setkání komornějšího formátu se zúčastnili společně s dalšími zhruba šedesáti mladými lidmi z Irska, Velké Británie, Francie, Belgie, Portugalska, ale také Maďarska či Polska. Z pěti experimentů (dva byly poutní, jeden ekologický, jeden kreativní a jeden sociální) si zvolili putování po východním pobřeží Irska.

Ve dvacetičlenné skupince pod vedením místního manželského páru putovali z Dublinu směrem na jih do vesnice Glendalough. V 6. století tam irský poustevník sv. Kevin založil klášter, který se později stal jedním z hlavních poutních míst v Irsku. Celou akci završil Magis festival v Dublinu, kde se mohli setkat s dalšími účastníky i organizátory z řad jezuitů. „Bylo velmi příjemné zjistit, že to jsou pokorní, moudří a citliví lidé, kteří o nás projevují skutečný zájem,“ popisuje své dojmy ze setkání Zdislava.

To, co mladí lidé na Magisu opravdu získali, se ale ukáže teprve časem, po návratu domů. „Jeho podstatu podle mě perfektně vystihuje jeden důležitý dialog mezi Gandalfem a Bilbo Pytlíkem ve filmu *Hobit*,“ symbolicky vykresluje Helena. „Můžeš mi slíbit, že se vrátím? Ne. A pokud se vrátíš, nebudeš stejný jako předtím.“ Magis totiž opravdu znamená více: více dostat, více poznat, více dát, více zažít, více prožít, více zkusit a odvážit se více.

Lenka Češková

Mistr modlitby a smíření

Vzorem duchovního a kněžského života papeže Františka a důležitou osobností pro pochopení jeho stylu řízení církve je sv. Petr Faber, jeden z prvních druhů sv. Ignáce z Loyoly a spoluzakladatel Tovaryšstva Ježíšova. Tento „tichý Tovaryš“ a pokorný „přítel v Pánu“ mimo jiné vynikl schopností rozlišovat v duchovních záležitostech a duchovně doprovázet lidi všech společenských stavů. Dne 17. prosince 2013, v den svých 77. narozenin, jej papež František prohlásil za svatého.

Petr Faber se narodil 13. dubna 1506 v savojském Villaretu. Roku 1525 odešel na univerzitu v Paříži; jeho spolubydlicími v koleji sv. Barbory se stali František Xaverský a Ignác z Loyoly. Pod Ignácovým vedením počátkem roku 1534 Faber vykonal duchovní cvičení. Jako nikdo jiný již tehdy pronikl do vnitřního chápání této metody rozhovoru mezi Stvořitelem a jeho stvořením, takže Ignác o něm později řekl, že „v dávání duchovních cvičení stál na prvním místě“.

V květnu 1534 Faber přijal kněžské svěcení. 15. srpna 1534 jako jediný kněz předsedal v kapli na Montmartru mši svaté, při které první „přátelé v Pánu“ slíbili, že pokud se nevyplní jejich touha sloužit ve Svaté zemi, dají se k dispozici papeži. Během Ignácova pobytu v Azpeitii roku 1535 se Faber stal vedoucím skupinky a díky jeho pozornému a přátelské-

mu přístupu nepřestal růst počet členů „nejmenšího Tovaryšstva“ ani jejich ctnosti. Roku 1537 doprovázel společně s Diegem Lainezem Ignáce do Říma a byl svědkem jeho mystického zážitku v kapli v La Storta.

Poutník ve službách Božích

Z Říma, kde krátce působil jako profesor teologie a biblistiky, je poslán do Parmy a Piacenzy, aby tam kázal, zpovídal a dával duchovní cvičení. Tehdy začínají jeho cesty po celé Evropě, na které jej posílá papež nebo sv. Ignác. Stejně jako Ignác byl Faber poutníkem, jenž ztělesňoval mystiku cesty, tak vlastní prvním jezuitům. Jako by byl zrozen k tomu, aby nikdy nezůstal na jednom místě, cestoval tisíce kilometrů přes celou Evropu. Tyto cesty byly znamením jeho odříkání, disponibility a poslušnosti. Vždy se snažil uskutečňovat Boží vůli a ne svou vlastní; sám píše, že jako „věčný cizinec budu poutní-

kem, kamkoliv mě vůle Boží zavede, tak dlouho, co budu žít“. Často měnil příbytek a ocital se na místech postižených nemocemi, v mrazu, nečasu a chudobě, vždy si však dokázal zachovat svůj kontemplativní pohled. Ať šel kamkoliv, vedle svého hlavního poslání se snažil pomáhat lidem a duchovně je doprovázet, ať už to byli teologové a vládcové, jako byl vévoda z Gandie – František Borgia, či prostí lidé, chudí a umírající. Teologické vědomosti se u něj vždy spojovaly s hlubokým duchovním životem a laskavým vztahem ke všem lidem bez rozdílu.

Ignác znal Faberovo mimořádné nadání k vedení rozhovorů, a proto neváhal poslat ho do epicentra sporů mezi katolíky a protestanty. Za této situace Faber vynikl jako mistr smíření a dialogu. Dogmatické rozepře mu zůstaly cizí, svůj apoštolský zaměřil na reformu církve a stal se průkopníkem ekumenizmu. Při jednáních s protestantskými vůdci v Německu usilovně pracoval na smíření odcizených a nastolení jednoty a míru v Evropě. Hluboko v sobě měl zakořeněný jeden z hlavních principů Duchovních cvičení: „Každý dobrý křesťan musí být ochotnější vykládat výrok bližního v dobrém než ve špatném smyslu.“ Sám tvrdil, že kdokoliv by chtěl pomoci současným kacířům, měl by k nim chovat mnoho lásky a rozmlouvat s nimi v důvěrném duchu.

Faber choval velkou úctu k andělům a často s nimi rozmlouval v modlitbách; andělé jej doprovázeli i na jeho dlouhých cestách. Rytina z knihy Matěje Tannera *Societas Jesu (...)*, zhotovená podle kresby Jana Jiřího Heinsche
(Foto SJweb.info)

Kontemplativní v činnosti

Roku 1542 byl Faber jmenován asistentem papežského nuncia v Německu. Přestěhoval se do Mohuče, kde kázal a dával duchovní cvičení, mimo jiné Petru Kanisiovi, kterého získal pro Tovaryšstvo. Později jej papež Pavel III. poslal k portugalskému dvoru a odtud dále ke španělskému dvoru ve Valladolidu. Ve Španělsku Faber vytvořil síť přátel a kontaktů pro Tovaryšstvo a ve Valladolidu a v Alcalá založil jezuitské komunity.

Roku 1546 Pavel III. Fabera jmenoval jedním z papežských teologů na tridentském koncilu. Jeho zdraví však bylo silně oslabené dlouhými a obtížnými cestami. Před odchodem do Tridentu chtěl navštívit sv. Ignáce, a proto se vydal do Říma, kde jej přepadla horečka. Zemřel 1. srpna 1546 ve věku 40 let. Zachoval se jeho duchovní deník, který je významným svědectvím o okolnostech vzniku jezuitského řádu z pohledu jednoho z jeho zakladatelů.

Ve své rozmanité a plodné apoštolské činnosti Faber ztělesňoval schopnost být kontemplativním v činnosti. Jeho srdce bylo uchváčeno Kristem. Jeho víra byla průzračná, spontánní a téměř dětsky upřímná. Měl bohaté zkušenosti s rozlišováním duchů. Pln trpělivosti, pokory a mírnosti byl oddán kněžské službě; dával sám sebe, aniž by očekával jakoukoliv lidskou odměnu. Hledal a nacházel Boha ve všech věcech a všude, dokonce i v tom nejvíce nepřátelském prostředí.

Mistr Boží rétoriky

Faber byl mistrem modlitby. Modlil se v neustálých rozmluvách s Ježíšem a Marií, s anděly a se svatými. Ve svých modlitbách rozjímal o přírodních živlech či střídání ročních období, o nesnázích a nemocech. Modlil se za církev, papeže, Tovaryšstvo, heretiky a pronásledovatele. Modlil se svým tělem a svými smysly. Byl kreativním, vždy, když se na-

skytla příležitost poskytnout metodu a řád modlitby lidem nanejvýš odlišným a nacházejícím se v nejrůznějších situacích. Jeho duchovní rozhovory nesly ovoce, protože tryskaly z vnitřního života naplněného Boží přítomností.

Šimon Rodriguez na Petra Fabera vzpomínal takto: „Při jednání a vedení rozhovorů s lidmi vystupoval s nejvíce okouzující jemností a ušlechtilostí, jaké jsem kdy viděl. Díky své laskavosti a osobnímu kouzlu získal pro Boha srdce těch, s nimiž se stýkal.“ Faber byl mistrem Boží rétoriky, který při jakémkoliv tématu, aniž by tím kohokoliv rušil, dokázal nalézt látku k tomu, aby mohl myslet na Boha a mluvit o něm.

V rozhovoru s italským jezuitou Antoniem Spadarem pro časopis *La Civiltà Cattolica* přiblížil papež František, jaké Faberovy rysy na něj učinily největší dojem: „Dialog se všemi, i s těmi nejvzdálenějšími a s protivníky; jeho prostá, řekl bych lidová zbožnost, určitá bezelstnost; bezprostřední disponibilita; vnímavé vnitřní rozlišování; skutečnost, že byl mužem velkých a silných rozhodnutí a zároveň to byl velmi, velmi jemný člověk.“

Lenka Češková

O jezuitěch v Brně

Hana Jordánková, Vladimír Maňas (ed.)

Jezuité a Brno

Archiv města Brna, Brno 2013
ISBN 978-80-86736-34-1

Kniha čerpá ze stenojmenného sympozia, které se uskutečnilo roku 2008 při příležitosti 430. výročí příchodu jezuitů do objektu tzv. herburského kláštera v centru Brna. Pětiletá prodleva mezi sympoziem a publikováním sborníku umožnila některým dílčím tématům „vyzrát“. Část příspěvků byla upravena, přepracována či nahrazena na základě nových objevů, učiněných hlubším studiem dobových pramenů, literatury i dochovaných hmotných památek.

Sborník ve čtyřech oddílech přibližuje působení jezuitů ve městě Brně i na připojených doménách, jako byla poutní místa Tuřany či Ostrá hor-

ka u Soběšic. První část postihuje předbělohorskou éru: výstavbu kostela Nanebevzetí Panny Marie v citlivém předivu vztahů s mecenáši, šíření potridentského katolicizmu skrze propagaci kopií milostného obrazu Panny Marie Sněžné a významnou osobnost spojenou s brněnským noviciátem, sv. Edmunda Campiona. Druhá část přibližuje dva jezuitu, kteří přišli do styku s brněnským domem, Bohuslava Balbína a Jana Diláta. Třetí část předkládá dílčí témata z dějin hudby (obsazení kůru, feriální mše na gymnáziu) a výtvarného umění (kaple na Ostré horce). Závěrečný oddíl zpřístupňuje některé historické doklady k dějinám domu: zápisky ekonomické povahy, obrazovou a fotografickou dokumentaci koleje a jubilejní tisk z roku 1678.

Sborník představuje inspirativní a rozmanitý vhled do vybraných fenoménů z historie domu a je počinem, který otevírá široké pole badatelských možností do budoucna. Písemných pramenů k poznání dějin brněnských jezuitů je dochováno velmi mnoho. Sympoziium ani sborník nemohly tento široký záběr zcela vyčerpat, úspěšně však naznačily, jakou cestou se ubírat.

Miroslav Herold SJ

Anotace

Walter J. Ciszek SJ
S Bohem v Rusku
 Paulínky, Praha 2014
 ISBN 978-80-7450-124-1

Strhující svědectví o životě v sovětských gulazích od amerického jezuita polského původu Waltra J. Ciszka, který byl po vypuknutí druhé světové války zatčen v Polsku a přes dvacet let vězněn sovětským režimem, z toho 15 let na Sibiři. Kniha vzpomínek je svědectvím člověka, který toužil zasvětit svůj život kněžskému působení v Rusku a jehož touha se naplnila zcela jinak, než očekával. Dává nahlédnout do mašinerie sovětských tajných služeb a myšlení těch, kteří se u moci snaží udržet za každou cenu, i za cenu lidských životů. Je obdivuhodným svědectvím o neochvějné důvěře Bohu i v nelidských podmínkách země ovládané totalitním režimem. Její autor je kandidátem na blažohřešení.

Jorge Mario Bergoglio – František
Opravdová moc je služba
 Paulínky, Praha 2014
 ISBN 978-80-7450-123-4

Antologie promluv a poselství, která kardinál Jorge Mario Bergoglio pronesl či napsal ještě jako arcibiskup diecéze Buenos Aires, souhrnným způsobem představuje jeho základní myšlenkové linie, k nimž se po celý život opakovaně vrací. Ve svých úvahách se často obrací na adresáty, kteří disponují jistou autoritou či jsou nositeli určité moci: učitele, vychovatele, katechety, kněze, politiky či podnikatele. První tematický celek knihy je tvořen texty věnovanými katechezi. Druhý představují homilie, zejména k vánoční a velikonoční době. Texty třetího oddílu se dotýkají dialogu církve se současným světem.

P. Josef Cukr SJ

2. 1. 1917–26. 6. 2014

Ve čtvrtek 26. června si Bůh k sobě povolal svého věrného služebníka P. Josefa Cukra SJ. Dopřál mu dlouhý, požehnaný život – neuvěřitelných 97 let. Tento kněžský život však nebyl žádnou procházkou růžovým sadem. Zažil velmi intenzivně na vlastní kůži dvě tvrdé totality, s nimiž se nikdy nesmířil – a oba kruté režimy v něm spatřovaly nepohodlného člověka. Téměř zákonitě se stal politickým vězněm: za 2. světové války trpěl v nacistické káznici Malá pevnost Terezín a krátce po nástupu komunismu byl znovu zatčen a celých jedenáct let vězněn v těch nejtěžších kriminálech, včetně jáchymovských uranových koncentráků. Navzdory všemu prožitému utrpení však zůstal nezlomen.

Zpět v Bohosudově

Počátkem šedesátých let se konečně „dostal na svobodu“ a ihned usiloval o opětovnou možnost svého násilím přervaného kněžského působení, což ovšem bylo možné teprve v době mírného uvolnění politické situace na jaře 1968. V litoměřické diecézi zažádal o místo duchovního správce u poutní baziliky v Bohosudově, aby tak znovu mohl působit v místě, kde se po válce velice angažoval při znovuootevření staletého Biskupského gymnázia, které však komunistická moc v roce 1950 znovu uzavřela. Poté objekt přeměnili na kněžský koncentrační klášter, pak na kasárna a dlouhodobé sídlo sovětské posádky.

Starodávný objekt jezuitského kláštera s konviktem i budovou gymnázia postupně chátral. Díky P. Cukrovi však za tenkou zdí poutního ambitu i v oné době živě fungovalo mariánské poutní místo, v bazilice probíhaly pravidelné bohoslužby, věřící naslouchali jeho stručným, ale velice promyšleným promluvám, i když z nádvoří kasáren do kostela občas zaléhaly ruské vojenské povely na „apelplacu“, rámus motorů bojových vozidel a zvuky vojenské trum-

pety. Všichni rádi vzpomínají na jeho trefné výroky a komentáře, na šibalský pohled za jeho brejličkami, který však pronikal až do morku kostí. Jeho zbožnost byla upřímná a hluboká, ale nestavěl ji na odív. Byl velice oblíbený; lidé si ho vážili a měli ho rádi.

Nebylo snadné mu stačit

Otec Cukr se ve vězení naučil několika řemeslům a práce se nebál. Rozhodl se, že své vrozené schopnosti a natrénované dovednosti i svoji vynalézavost a vytrvalost zúročí ještě další záslužnou činností – že zachrání nejen bohosudovskou baziliku trpící průmyslovými exhalacemi a kyselým deštěm, ale i co nejméně zdevastovaných okolních kostelů. S hrstkou podobně smýšlejících dobrovolníků se dal do restaurování ohrožených sakrálních památek. Před zničením tak uchránil kolem desítky už téměř „odepsaných“ svatyní litoměřické diecéze. I v obtížných podmínkách normalizace se mu toto dílo dařilo. Ve svých 75 letech vlastnoručně stavěl lešení kolem vysokých kostelních stěn, opravoval omítku na fasádě i v interiéru, lezl po věžích a prováděl klempířské opravy kostelních bání.

Nebylo jednoduché být s ním v pracovní partě, nebylo snadné mu stačit; byl velice zručný, šikovný a navzdory svému pokročilému věku měl ještě i mimořádnou fyzickou sílu. Bylo obdivuhodné, jak ve výšce

snadno manipuloval s těžkými šestimetrovými lešenářskými trubkami. Dokonce i činovníci tehdejšího MNV v Krupce-Bohosudově, pokud byli schopni pochopit jeho lidské kvality, museli uznat, že tento pater je skutečně mimořádně výkonný a přitom skromný pracovník.

Obnova gymnázia

Hlavním životním cílem P. Cukra však bylo druhé obnovení činnosti bohosudovského biskupského gymnázia. Realizace této smělé myšlenky se v období „reálného socialismu“ zdála být v nedohlednu. Avšak Boží mlýny melou pomalu, ale jistě: přišel listopad 1989 a okolnosti se změnily. Z objektu se po dalších dvou letech konečně stáhla sovětská vojska, ale ponechala jej v žalostném stavu. P. Cukr se ihned s veškerou svou nezlomnou energií dal do díla. Byly nutné velkorysé stavební úpravy, nové elektrické, topenářské i vodovodní instalace, nová střecha, okna, dveře i podlahy... Bylo nutno sehnat prostředky, řemeslníky, materiál, a po dokončení stavebních prací sehnat školní pomůcky a vybavení učeben, obnovit knihovnu, ale hlavně zajistit potřebný profesorský sbor. Po celá staletí zde vyučovali výhradně jezuitští pedagogové, ale po období čtyřicetiletého náboženského útlaku tyto kádry už nebyly; ti nemnozí, kteří přežili, byli už příliš staří. Bylo nutno najít nadšené a erudované laické profesory a přesvědčit je, aby

P. Josef Cukr
přijímá gratulace
na velehradské
oslavě svých jmenin
(Foto archiv)

byli ochotni jít vyučovat do pohraničí „na tu ztracenou vartu“. Nakonec se přes všechny potíže dílo podařilo a P. Cukr se stal rektorem obnovené školy, její duší, a dokázal, že gymnázium se opět stalo prestižním učilištěm.

Činorodý až do konce

Ale věk se hlásil a 83letý otec Josef kolem roku 2000 rezignoval na funkci rektora; přesto však dál o školu pečoval, zajímal se o její problémy a pomáhal odstraňovat překážky. Za nějakou dobu však bylo nutné, aby ze zdravotních důvodů přesídlil na Velehrad. Samozřejmě ani tam jen tak neodpočíval, to by se přičilo jeho činorodé přirozenosti. Věnoval se duchovní činnosti, stal se oblíbeným zpovědníkem poutníků i místních farníků, působil v knihovně gymnázia – a přijímal návštěvy těch, kteří

za ním jezdívali i z velké dálky potěšit se s ním, svěřit mu svoje problémy, dát si od něj poradit v různých záležitostech. Byly to návštěvy někdejších i současných bohosudovských studentů, bývalých spoluvězňů, řádových spolubratřích i poutníků, kteří si jej oblíbili za jeho působení na bohosudovském poutním místě. Všechny jeho přátele upřímně potěšilo, když ho koncem devadesátých let prezident Václav Havel osobně vyznamenal státním vyznamenáním Za zásluhy.

Uzavřel se neobyčejně dlouhý a plodný život výjimečného kněze, úspěšného a oblíbeného duchovního správce. Jeho odchod na věčnost zarmoutil mnoho těch, kteří si jej vážili a měli jej upřímně rádi. *Requiescat in pace!*

Karel Voplakal
Redakčně upraveno

Zprávy

Praha

■ Při příležitosti 200. výročí obnovení Tovaryšstva Ježíšova bulou *Sollicitudo omnium ecclesiarum*, kterou vydal papež Pius VII. 7. srpna 1814, se v sobotu 13. září uskutečnila první pouť jezuitských přátel a spolupracovníků ke sv. Ignáci do Prahy. Sjelo se na ni zhruba sto padesát zájemců ze všech koutů republiky. Dopolední program se soustředil na dějiny jezuitského řádu a tzv. první Tovaryšstvo. Účastníci postupně poznávali nejvýznamnější jezuitská místa v Praze, Klementinum s chrámem Nejsvětějšího Salvátora a kostel sv. Mikuláše na Malé Straně. Odpolední program v kostele sv. Ignáce zahájila přednáška P. Miroslava Herolda SJ, která se zaměřila na zrušení a obnovení Tovaryšstva jako na podnět k osobní duchovní obnově. Poutě završila slavnostní poutní mše svatá, kterou celebroidal český provinciál P. Josef Stuchlý SJ. V promluvě položil důraz na potřebu vděčnosti – za obnovu jezuitského řádu i za dvacet pět let svobody, jež si připomeneme letos v listopadu.

■ Ve středu 17. září byla v kostele sv. Ignáce v Praze slavena mše svatá na poděkování za to, jak se Boží sláva projevila na P. Adolfu Kajprovi SJ

(1902–1959). Mše byla sloužena při příležitosti 55. výročí smrti tohoto mučedníka komunizmu, jezuitského kněze a novináře, který působil při kostele sv. Ignáce a prošel koncentračními tábory i komunistickými žaláři, kde zemřel v pověsti svatosti. Ve své promluvě P. František Hylmar SJ připomněl, že Kajprovo křesťanství bylo maximální v tom smyslu, že „bylo provázáno bystrým a ostrým, poučeným, vzdělaným vzhledem do skutečnosti, velikou skromností, nesmírnou prostotou života, hlubokou a prakticky projevovanou lidskostí. Křesťanství otce Kajpra neuhnulo před obtížemi, nezlomilo se v nepřízni. Vydalo jako plod dar vlastního života, a to bez obviňování, vyčítání, proklínání. Mělo hluboké a mocné kořeny, protože nebylo opřeno jen o tradici, o zvyk, o instituci, o zásady, o ideje, ale bylo doslova bytostné.“ „Dalo by se říci, že křesťanský život, nadpřirozený život, byl pro otce Kajpra tou nejpřirozenější věcí na světě,“ pokračoval ve své homilii bývalý český provinciál. „Kajpr žil a hájil křesťanství jako cestu nabízenou všem lidem, jako pravou strukturu bytí, která přináší člověku a lidské společnosti to, po čem vědomě nebo nevědomě touží.“ Připomněl také, že

Kajpr se i v bolesti a utrpení dokázal smát a prožívat radost, a představil Kajpra jako vzor mužné, kněžské lásky: „Pater Kajpr prožíval lásku jako rozhodnutí vůle, jako dar svého srdce, jako projev starosti o dobro druhých lidí kolem sebe a prostřednictvím psaní i o dobro celého našeho národa.“ Po mši zazněly i krátké úvahy P. Ludvíka Armbrustra SJ, historika Jana Stříbrného a teologa Vojtěcha Novotného.

Bohosudov

■ V neděli 21. září se při příležitosti poutní slavnosti baziliky Panny Marie Bolestné v Bohosudově uskutečnila slavnostní bohoslužba. Zazněla při ní monumentální Missa solemnis v provedení stočlenného tělesa, které řídil autor skladby, dirigent, klavírista, sbormistr, varhaník, skladatel a pedagog Miloš Bok. Missa byla uvedena na počest nedávno zesnulého dlouholetého duchovního správce Bohosudova P. Josefa Cukra SJ, který vznik této skladby před téměř 30 lety inicioval.

Brno

■ V neděli 29. června, o slavnosti patronů brněnské diecéze sv. Petra a Pavla, byly slavnostně posvěceny nové koncertní varhany, které patří mezi nej kvalitnější a nejmodernější nástroje v České republice a pro jezuitský kostel Nanebevzetí Panny Marie v Brně je zhotovila švýcarská varhanářská dílna Mathis Orgelbau AG. Za přítomnosti stovek diváků

varhany posvětil provinciál českých jezuitů P. Josef Stuchlý SJ. Historii varhan přiblížil a všem, kdo se na jejich vzniku podíleli, poděkoval P. Jan Martin Bejček OSB, autor návrhu varhan a předseda správní rady Nadačního fondu Campianus, který vznik nového nástroje umožnil. Prostřednictvím listu, který zaslal českému provinciálovi, varhanám poželhal rovněž generální představený jezuitského řádu Adolfo Nicolás. Varhany v dopise přirovnal k lidskému společenství a církvi: „Varhany dokážou vydat mnoho různých zvuků, které společně vytvářejí nádhernou harmonii. To je obrazem zázraku stvoření a úžasné jednoty v mnohosti, kterou nacházíme v lidské společnosti a v církvi.“ Asistent otce generála pro střední a východní Evropu P. Severin Leitner SJ, který se z účasti na svěcení nakonec musel omluvit, ve své písemně zaslané promluvě zdůraznil, že „varhany slouží liturgii, chvále Boha, a tím také novému nasměrování člověka na to, co je základní, na Krista, který nás jako slunce života obklopuje svou září.“ Po svěcení následoval inaugurační koncert, při kterém na varhany zahrál P. Theo Flury OSB, varhaník benediktinského opatství ve švýcarském Einsiedeln a člen Papežského institutu pro sakrální hudbu v Římě. Slavnostní odpoledne uzavřela večerní mše svatá, kterou sloužil rektor kostela P. František Hylmar SJ

a obětoval ji za všechny, kdo se jakýmkoliv způsobem podíleli na výstavbě tohoto „královského nástroje“. Varhany jsou věnovány památce anglického mučedníka sv. Edmunda Kampiána, který v brněnské jezuitské koleji pobýval jako novic. Při dobré péči budou sloužit dalších dvě stě let. Pravidelně zaznívají při mších, koncertech a hudebních festivalech; během léta se návštěvníci brněnského jezuitského chrámu do jejich zvuku mohli zaposlouchat i při nedělních půlhodinách varhanní hudby. Stále je možno přispívat na uhrazení celkové částky varhan, a to například adopcí některé z jejich 3483 píšťal.

■ Ve výroční den úmrtí ctihodného otce Martina Středy 26. srpna 1649 byla v jezuitském kostele Nanebevzetí Panny Marie v Brně sloužena slavnostní mše svatá za účasti velkého počtu věřících. Nechyběli mezi nimi ani poutníci z Lesné, kde je slavný jezuita spolu s blahoslavenou sestrou Restitutou patronem duchovního centra. Hlavním celebrantem byl brněnský děkan P. Václav Slouk. Promluvu měl P. František Hylmar SJ, který v ní mimo jiné citoval ze svědectví brněnské městské rady o Martinu Středovi. Podle něho Středa „vedl bezúhonný a zbožný život ozdobený veškerou duchovní dokonalostí“, duchovně doprovázel a povzbuzoval druhé příkladem ctnostného života a „s Boží pomocí

zachránil město Brno a celou vlast“. Po bohoslužbě měli věřící možnost pomodlit se v kryptě, kde se přechovává tělo otce Martina Středy. Večer se v zaplněném kostele konal varhanní koncert ke cti Martina Středy u příležitosti 365. výročí jeho úmrtí. Na nový koncertní nástroj zahrál Petr Kolař, varhaník katedrály sv. Petra a Pavla v Brně.

Vatikán

■ V sobotu 27. září, ve výroční den schválení „prvního“ Tovaryšstva papežem Pavlem III. roku 1540, slavil papež František v římském kostele Nejsvětějšího Jména Ježíš děkovnou bohoslužbu nešpor. Za účasti generálního představeného řádu P. Adolfa Nicoláse, přibližně tří set jezuitů a laických spolupracovníků tak uzavřel jubilejní rok, ve kterém jsme si připomněli 200. výročí obnovení Tovaryšstva Ježíšova. V obsáhlé promluvě rekapituloval papež František pohnuté osudy Tovaryšstva od událostí, které vedly k jeho zrušení, až po jeho obnovení a mimo jiné zdůraznil: „Bárkou Tovaryšstva zacloumaly vlny a není na tom nic divného. Petrově loďce se to dnes může stát rovněž. Noc i moc tmy jsou vždy blízko. Veslování stojí námahu. Jezuité mají být «zkušenými a cennými veslaři»: veslujte proto! Veslujte, buďte silní i v protivětru!“ Papež vzpomněl také osobnost jezuitského představeného Ricciho, během jehož generátu byl řád zrušen, a uvedl: „Otec

generál Ricci psal jezuitům té doby při pohledu na mračna sbíhající se na obzoru a utvrzoval je v jejich příslušnosti k tělu Tovaryšstva a k jeho poslání. V období zmatku a neklidu rozlišoval. Neztrácel čas diskuzemi o idejích a naříkáním, ale chopil se povolání Tovaryšstva. Měl jej opatrovat a ujal se toho. A tento postoj umožnil jezuitům učinit zkušenost smrti a zmrtvýchvstání Páně. Tváří v tvář ztráty všeho, dokonce i vlastní veřejné identity, neodporovali vůli

Boží, nevyhýbali se konfliktu ve snaze zachránit sami sebe. Tovaryšstvo – a to je krásné – prožilo tento konflikt až do dna beze ztrát: prožilo ponížení s Kristem poníženým, poslechlho. “ V krátkém proslovu poděkoval otec generál Adolfo Nicolás papeži a obnovil slib Tovaryšstva sloužit církvi a Kristovu náměstku. Papež František otci Nicolásovi symbolicky svěřil evangeliář a tak potvrdil poslání Tovaryšstva hlásat Slovo spásy celému světu.

Seznam podporovatelů od 15. května do 3. října 2014

Pavel Havlíček; MUDr. Alena Černeková; Josef Mléčka ml., Uherské Hradiště; Jan Toman, Dolní Bojanovice; Stanislav Štrbík, Hustopeče u Brna; Marie Burešová, Brno; Šamonilovi, Rájec-Jestřebí; Marie Horáková, Žďár nad Sázavou; Jan Blaha, Dolní Bojanovice; Silvestr Malec, Velká Bíteš; Lucie Veselá; MUDr. Barbora Jiříčková, Olomouc; Karel Gleisner, Mladá Boleslav; Larissa Smogleyova; Mgr. Gerik Císař, Černošice; MUDr. Dagmar Pohunková, Praha; Petr Doležal, Vsetín; Eva Marešková; Sestry Římské unie řádu Sv. Voršily VDF, Jiřetín pod Jedlovou; Libuše Janovská; Ing. Václav Benda, Brno; Anežka Bednářová; P. Jan Kubát, Rožná; Jiří Liška; Roman Jurečka; Ing. Jiří Doležal, Ostrava; Mons. Mgr. Josef Zouhar, Hodonín; Marie Svobodová, Jihlava; Marie Stloukalová, Brno; Yana Ajberkova, Praha; Jarmila Vajdákova, Trnava u Zlína; Marie Vyhnančková; František Procházka; Miroslav Králík, Velehrad; pí Zelbová; Jiřina Hájzerová, Lipová-lázně; Ing. Pavel Hora, Praha; Doc. Ing. Vilém Konečný CSc., Brno; Josef Reichl, Praha; Dr. Karel Kotyza, Prostějov; MUDr. Václav Boček, Písek; Novákovi, Český Těšín; Alois Juráň, Valašské Meziříčí; Mgr. Jana Kaucová; Ludmila Kubicová, Lidečko; Prof. PhDr. Josef Unger CSc., Brno; Ludmila Hallová, Hradec Králové; Jaroslava Kalinová, Brno; Marie Vaňková, Bruntál; P. Bohuslav Švehla, Mníchoven; Jarmila Musilová, Liberec; Noskovi, Jihlava; Milena Šimánková, Praha; Nadace Dobré dílo sester sv. Karla Boromejského, Praha; P. Josef Čunek SJ, Praha; Česká provincie Kongregace Školských sester, Praha; Anna Kubíková, Tvrdonice; Česká provincie Společnosti sester Ježíšových, Olomouc-Hodolany; Ludmila Šantrochová, Praha.

Všem dárcům upřímně děkujeme

Jubilea

P. Stanislav Peroutka	Hostýn	6. 12.	45 let kněžství
P. Vlastimil Ovčáčík	Velehrad	28. 12.	85 let
N. Samuel Prívára	Ružomberok	5. 11.	30 let

Srdečně blahopřejeme